

Nowe zadania dla jednostek samorządu terytorialnego w zakresie uzależnień behawioralnych – realizacja i finansowanie

SŁAWOMIR PIETRZAK

BIAŁOGARD, 15.11.2023

DARŁOWO, 16.11.2023

POSTOMINO, 17.11.2023

Podstawy prawne

Podstawy prawne

Ustawa z dnia 17 grudnia 2021 r. o zmianie ustawy o zdrowiu publicznym oraz niektórych innych ustaw wprowadziła do programów profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii zadania dotyczących przeciwdziałania uzależnieniom behawioralnym.

*Art. 4[1] 2. Realizacja zadań, o których mowa w ust. 1, jest prowadzona w postaci uchwalonego przez radę gminy gminnego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii, który stanowi część strategii rozwiązywania problemów społecznych, który uwzględnia cele operacyjne dotyczące profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii, określone w Narodowym Programie Zdrowia. **Elementem gminnego programu mogą być również zadania związane z przeciwdziałaniem uzależnieniom behawioralnym. (...)***

Podstawy prawne

Jednocześnie w art. 4[1].1 zawężono zakres tych działań do **prowadzenia profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej** oraz **działalności szkoleniowej** w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych i, przeciwdziałania narkomanii oraz uzależnieniom behawioralnym.

Oznacza to zatem na przykład, że nie ma możliwości sfinansowania terapii uzależnień behawioralnych w ramach ww. programów.

Art. 4[1]1Prowadzenie działań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych oraz integracji społecznej osób uzależnionych od alkoholu należy do zadań własnych gmin. W szczególności zadania te obejmują:

1(...)

3) prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej oraz działalności szkoleniowej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych i, przeciwdziałania narkomanii oraz uzależnieniom behawioralnym, w szczególności dla dzieci i młodzieży, w tym prowadzenie pozalekcyjnych zajęć sportowych, a także działań na rzecz dożywiania dzieci uczestniczących w pozalekcyjnych programach opiekuńczo--wychowawczych i socjoterapeutycznych;

Za: Katarzyna Łukowska, Zastępca Dyrektora Krajowego Centrum Przeciwdziałania Uzależnieniom

Podstawy prawne

Dodatkowo w omawianej wyżej sytuacji użyte w art. 4 [1] ust. 2 zdanie:

„Elementem gminnego programu mogą być również zadania związane z przeciwdziałaniem uzależnieniom behawioralnym”

należy interpretować przez pryzmat zadań określonych w art. 4 [1] ust. 1, **a więc jako wzmocnienie wyrażonej w art. 4[1] ust. 1 pkt 3 normy, zgodnie z którą do zadań gminy w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych ma należeć także prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej, edukacyjnej i szkoleniowej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych, przeciwdziałania narkomanii oraz uzależnieniom behawioralnym**

Podstawy prawne

Art. 2. Ustawy o zdrowiu publicznym

Zadania z zakresu zdrowia publicznego obejmują:

- **1) monitorowanie i ocenę stanu zdrowia społeczeństwa, zagrożeń zdrowia oraz jakości życia związanej ze zdrowiem społeczeństwa;**
- (...)
- **3a) kreowanie postaw zdrowotnych i społecznych sprzyjających profilaktyce zachowań ryzykownych;**
- **3b) zapobieganie uzależnieniom oraz skutkom zdrowotnym i społecznym wynikającym z uzależnień;**
- (...)
- **8) rozwój kadr uczestniczących w realizacji zadań z zakresu zdrowia publicznego;**
- (...).

Co możemy
robić?

Edukacja publiczna

Celem edukacji publicznej w zakresie zdrowia jest dostarczanie informacji i wiedzy na dany temat, kształtowanie świadomości zdrowotnej odbiorców i motywacji do dbania o zdrowie oraz, jeśli zajdzie taka potrzeba, poszukiwanie pomocy.

Upowszechnianie wiedzy

www.uzaleznieniabehawioralne.pl

www.anonimowihazardzisci.org

Profilaktyka

Aktualnie w systemie rekomendacji jest 1 program dotyczący uzależnień behawioralnych: *Pierwsze kroki w cyberświecie*

Wspierać należy programy wykorzystujące skuteczne strategie profilaktyczne

Szkolenia

Grupy odbiorców:

1. Nauczyciele i pedagodzy/psycholodzy pracujących w placówkach oświatowych, wychowawczych oraz w poradniach pedagogiczno-psychologicznych.
2. Profilaktycy.
3. Terapeuci z placówek leczenia uzależnień.
4. Konsultanci w punktach konsultacyjnych. Punkty konsultacyjne nie mogą być miejscem diagnozy i leczenia, ale mogą poszerzyć swoją ofertę o udzielanie konsultacji i informacji w zakresie uzależnień behawioralnych.
5. Pracownicy socjalni i asystenci rodzinni. Służby społeczne pracując z rodziną powinni posiadać wiedzę z zakresu różnych problemów, które mogą tam wystąpić, a jednym z nich mogą być uzależnienia behawioralne czy problemowe użytkowanie Internetu/gier przez dzieci i młodzież.
6. Kuratorzy sądowi.
7. Lekarze p.o.z. i lekarze psychiatrzy. Zarówno rodziny osób uzależnionych jak i sami uzależnieni mogą poszukiwać pomocy w związku z różnymi dolegliwościami somatycznymi i psychicznymi, których źródłem może być hazard lub inne zaburzenia czynnościowe.

Szkolenia

Grupy odbiorców:

8. Gminne komisje rozwiązywania problemów alkoholowych. Gminne komisje po pierwsze biorą udział w pracach nad gminnym programem, którego elementem są uzależnienia behawioralne, a po drugie prowadząc rozmowy motywujące do podjęcia leczenia odwykowego mogą spotkać się z sytuacją, kiedy osoba zobowiązana jednocześnie problemowo uprawia hazard. Jakkolwiek nie jest to przesłanka do uruchomienia odrębnej procedury to w przypadku tego rodzaju ustaleń warto przekazać stosowną informację zwrotną klientowi i motywować do poszukiwania pomocy również z powodu hazardu.
9. Grupy robocze ds. przeciwdziałania przemocy; podobnie jak gminne komisje mogą spotkać się z klientami stosującymi przemoc i jednocześnie z jakimś uzależnieniem behawioralnym.
10. Pracownicy kasyn i zakładów bukmacherskich (w tym szkolenie pracowników, którzy mają bezpośredni kontakt z graczem (sprzedawców, krupierów, kolektorów) z zakresu odpowiedzialnej gry. Ustawa o grach hazardowych wymaga, aby podmiot prowadzący działalność w zakresie gier hazardowych wdrożył regulamin odpowiedzialnej gry. W ich opracowaniu a także przestrzeganiu mogą być pomocne szkolenia z zakresu uzależnień behawioralnych

Jak zlecać i
finansować
zadania...

Powierzanie zadań

Zadania z zakresu zdrowia publicznego

- Podstawa zlecania zadań - Ustawa o zdrowiu publicznym

Pozostałe zadania

- Dotychczasowe zasady:
 - Ustawa o zamówieniach publicznych
 - Ustawa o działalności pożytku publicznego i wolontariacie
 - Inne ustawy

Art. 2. Zadania z zakresu zdrowia publicznego obejmują:

- 1) monitorowanie i ocenę stanu zdrowia społeczeństwa, zagrożeń zdrowia oraz jakości życia związanej ze zdrowiem społeczeństwa;
- 2) edukację zdrowotną dostosowaną do potrzeb różnych grup społeczeństwa, w szczególności dzieci, młodzieży i osób starszych;
- 3) promocję zdrowia;
- 3a) kreowanie postaw zdrowotnych i społecznych sprzyjających profilaktyce zachowań ryzykownych;
- 3b) zapobieganie uzależnieniom oraz skutkom zdrowotnym i społecznym wynikającym z uzależnień;
- 4) profilaktykę chorób;
- 5) działania w celu rozpoznawania, eliminowania lub ograniczania zagrożeń i szkód dla zdrowia fizycznego i psychicznego w środowisku zamieszkania, nauki, pracy i rekreacji;
- 6) analizę adekwatności i efektywności udzielanych świadczeń opieki zdrowotnej w odniesieniu do rozpoznanych potrzeb zdrowotnych społeczeństwa;
- 7) inicjowanie i prowadzenie:
 - a) działalności naukowej w zakresie zdrowia publicznego,
 - b) współpracy międzynarodowej dotyczącej działalności naukowej w zakresie zdrowia publicznego;
- 8) rozwój kadr uczestniczących w realizacji zadań z zakresu zdrowia publicznego;
- 9) ograniczanie nierówności w zdrowiu wynikających z uwarunkowań społeczno-ekonomicznych;
- 10) działania w obszarze aktywności fizycznej.

Sposób finansowania zadań

Artykuł 14 Ustawy:

- „Powierzenie realizacji zadań z zakresu zdrowia publicznego przez odpowiedniego dysponenta środków, o których mowa w art. 13, odbywa się w trybie konkursu ofert ogłaszanego przez tego dysponenta”

Artykuł 14, ust. 4 Ustawy:

- „Do wyboru realizatorów zadań nie stosuje się przepisów o zamówieniach publicznych oraz przepisów o prowadzeniu działalności pożytku publicznego na podstawie zlecenia realizacji zadań publicznych, o których mowa w rozdziale 2 działu II ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie”

Uwagi: Art. 18 Ustawy o zdrowiu publicznym

Nie mniej niż 10% środków przeznaczonych na realizację zadań NPZ przeznacza się na zadania z zakresu:

- 1) monitorowania i oceny stanu zdrowia i związanej z nim jakości życia społeczeństwa;
- 2) identyfikacji i analizy rozpowszechnienia czynników stanowiących zagrożenie stanu zdrowia społeczeństwa;
- 3) identyfikacji przyczyn nierówności w zdrowiu wynikających z uwarunkowań społeczno-ekonomicznych;
- 4) inicjowania i prowadzenia badań naukowych:
 - a) zmierzających do oceny związku między potencjalnymi czynnikami szkodliwymi dla zdrowia lub innymi czynnikami ryzyka a stanem zdrowia ludności,
 - b) dotyczących oceny skuteczności i efektywności działań z zakresu zdrowia publicznego, obejmujących testowanie skuteczności zadań z zakresu zdrowia publicznego polegających na promocji zdrowia lub profilaktyce chorób innych niż określone w NPZ.

Sposób
zlecania
zadania

Ogłoszenie konkursowe

Ogłoszenie musi zawierać:

- nazwa zadania będącego przedmiotem konkursu ofert;
- wysokość środków przeznaczonych na jego realizację;
- terminy i warunki realizacji zadania;
- kryteria oceny ofert;
- miejsce i termin składania ofert;
- termin rozstrzygnięcia konkursu ofert;
- termin i sposób ogłoszenia wyników konkursu ofert;
- sposób odwołania się od rozstrzygnięcia konkursu ofert;
- poziom i sposób obliczania minimalnego współfinansowania zadania przez podmiot ogłaszający konkurs, jeżeli współfinansowanie zadania jest warunkiem otrzymania środków;
- wykaz dokumentów, które należy dołączyć do oferty;
- informacja o możliwości odwołania konkursu ofert przed upływem terminu na złożenie ofert oraz możliwości przedłużenia terminu złożenia ofert i terminu rozstrzygnięcia konkursu ofert
- informacja o sposobie złożenia oferty i dodatkowych dokumentów.

Ogłoszenie konkursowe

Ogłoszenie o konkursie ofert może zawierać dodatkowo:

- opis sposobu oceny ofert w zakresie każdego z kryteriów oceny ofert;
- sposób i terminy przekazania środków na rzecz realizatorów zadań.

Wraz z ogłoszeniem o konkursie ofert zamieszcza się wzór formularza oferty, zgodnie z którym realizator zadania składa ofertę.

Ogłoszenie o konkursie ofert umieszcza się na stronie podmiotowej Biuletynu Informacji Publicznej podmiotu ogłaszającego konkurs oraz w jego siedzibie.

Brak jest w ustawie precyzyjnie określonego okresu, na jaki ogłoszenie konkursowe powinno zostać umieszczone w BIP

Brak jest w ustawie zapisu o konieczności składania przez realizatora zadania sprawozdania z jego realizacji

Brak ramowego wzoru umowy i sprawozdania (tak jak miało to miejsce w przepisach wykonawczych do ustawy o działalności pożytku publicznego i wolontariacie)

Uwagi

Warto jeszcze
zamieścić w
ogłoszeniu:

Informację dotyczącą konieczności złożenia sprawozdania ze
zrealizowanego zadania

Wzór umowy

Wzór sprawozdania

Oferta

Oferta złożona w konkursie ofert musi zawierać:

- szczegółowy sposób realizacji zadania;
- termin i miejsce realizacji zadania;
- harmonogram działań w zakresie realizacji zadania;
- informację o wysokości wnioskowanych środków;
- informację o wysokości współfinansowania realizacji zadania, jeżeli dotyczy;
- informację o wcześniejszej działalności podmiotu składającego ofertę, jeżeli działalność ta dotyczy zadania określonego w ogłoszeniu o konkursie ofert;
- informację o posiadanych zasobach rzeczowych oraz zasobie kadrowym i kompetencjach osób zapewniających wykonanie zadania, a także o zakresie obowiązków tych osób;
- informację o wysokości środków przeznaczonych na realizację zadania oraz kosztorys wykonania zadania, w szczególności uwzględniający koszty administracyjne.

Umowa z realizatorem

Art. 14 ust. 3

- Na realizację powierzonego zadania w trybie, o którym mowa w ust. 1 i 2, odpowiedni dysponent przekazuje środki na podstawie umowy zawartej z realizatorem zadania.

Art. 17 ust. 5

- Do środków przekazywanych na podstawie umowy zawartej na podstawie art. 14 ust. 3, w zakresie nieuregulowanym w ustawie, stosuje się przepisy o finansach publicznych dotyczące dotacji.

W umowie należy zamieścić paragraf dotyczący złożenia sprawozdania z realizacji zadania publicznego.

Zasady przygotowywania otwartych konkursów ofert

Ogłaszany na podstawie Ustawy o zdrowiu publicznym

- Gdy dotyczy realizacji zadań z zakresu zdrowia publicznego

Ogłaszany na podstawie innych przepisów

- Gdy dotyczy realizacji innych zadań określonych w gminnej strategii

Otwarty konkurs ofert

Określenie artykułu (artykułów) ustawy na podstawie którego (których) będzie realizowane zadanie i jest ogłaszany konkurs

Określenie innych aktów prawnych mających zastosowanie przy ogłaszaniu konkursu np.: rozporządzeń, uchwał, prawa lokalnego

Podstawa prawna

Cel realizacji zadania

1. Określenie celu realizacji zadania, zgodnie z zasadą SMART

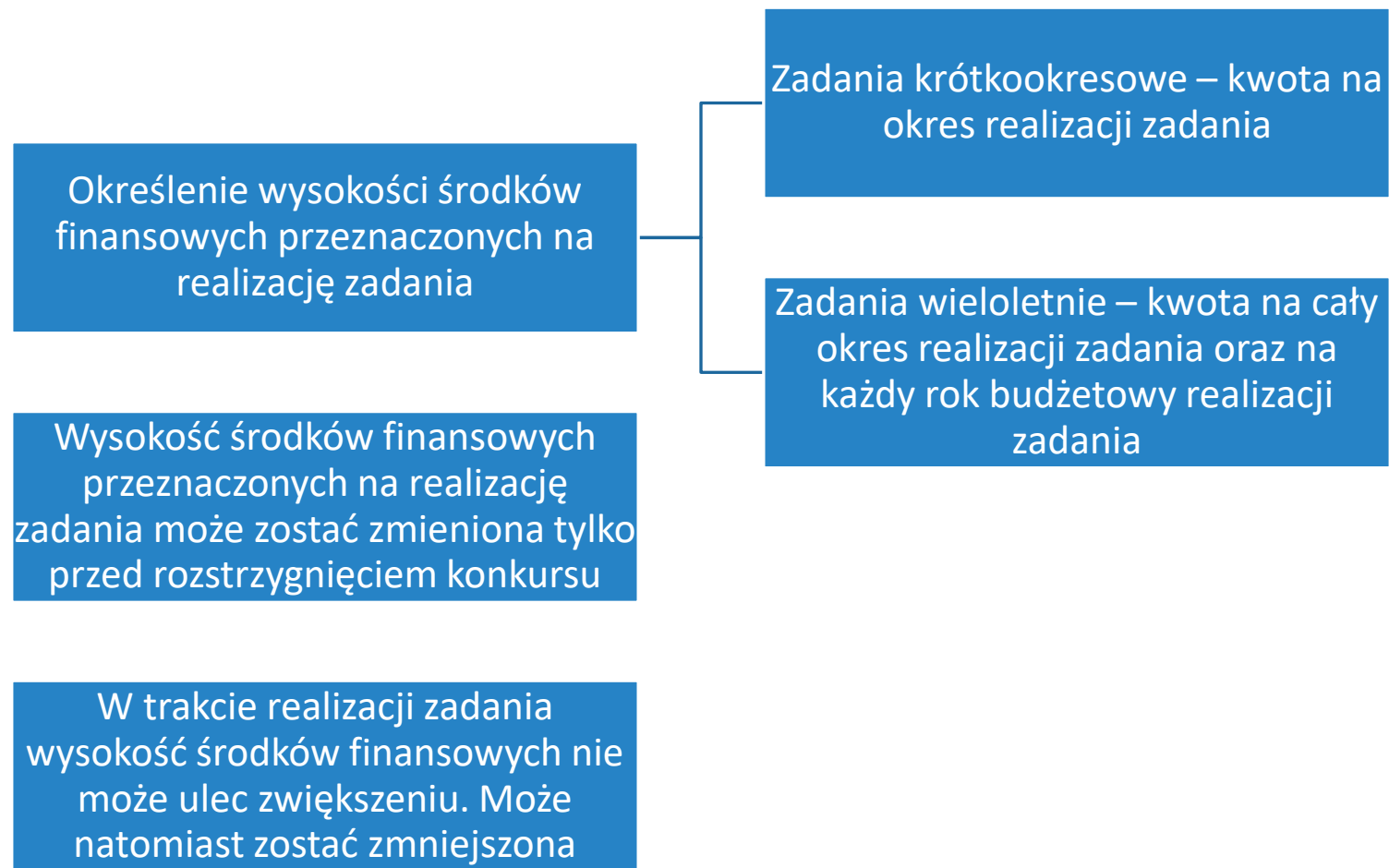
Termin i miejsce realizacji

Określenie terminu realizacji zadania

- Zadania krótkookresowe (do jednego roku)
- Zadania wieloletnie

Określenie miejsca realizacji zadania

- Teren gminy (województwa)
- Teren gminy i inne miejsca na terenie kraju
- Teren gminy i inne miejsca w kraju i za granicami kraju

Środki finansowe

Szczegółowe określenie realizowanych zadań

- co ma być realizowane w ramach zlecanego zadania

Określenie warunków realizacji zadania:

- Kto może realizować zadanie (jakimi specjalistami musi dysponować oferent)
- Jakie warunki musi spełnić oferent (posiadanie niezbędnej bazy lokalowej, złożenie określonych dokumentów itp.)
- Dla kogo przeznaczone są działania realizowane przez oferenta – określenie beneficjenta ostatecznego
- Specyficzne wymagania zleceniodawcy (np. informacja o finansowaniu programu ze źródeł publicznych, umieszczanie logo na materiałach itp.)
- Wymagania dotyczące wkładu własnego oferenta (finansowego i/lub niefinansowego)

Opis zadania i warunków jego realizacji

Koszty kwalifikowalne

Określenie jakiego typu koszty i w jakim procencie mogą być finansowane w ramach uzyskanego dofinansowania

Określenie kosztów niekwalifikowalnych – takich, których nie można opłacać z uzyskanego dofinansowania

Koszty merytoryczne

Koszty administracyjne

Koszty rzeczowe

Warunki formalne składania ofert

Określenie w jaki sposób należy przygotować ofertę (wzór oferty)

Określenie ile egzemplarzy oferty i w jakiej formie należy złożyć

Określenie sposobu podpisania oferty

Określenie terminu składania oferty

Określenie obligatoryjnych i nieobligatoryjnych załączników do oferty

Określenie miejsca składania oferty i sposobu jej złożenia

Kryteria oceny merytorycznej

1. W ogłoszeniu należy określić precyzyjnie kryteria oceny merytorycznej
2. Wskazane jest dokonanie oceny oferty pod względem:
 1. Merytorycznym
 2. Efektywności ekonomicznej realizowanych działań
 3. Jakości wykonywanych działań
 4. Kwalifikacji osób realizujących zadanie
 5. Monitorowania i ewaluacji realizowanego zadania

Zamieszczenie informacji
o terminie
rozstrzygnięcia konkursu

Zamieszczenie informacji
o miejscu zamieszczenia
rozstrzygnięcia konkursu
(BIP, tablica ogłoszeń
itp.)

Informacja o możliwości
(lub jej braku) odwołania
się od rozstrzygnięcia
konkursu

Rozstrzygnięcie konkursu

Sławomir Pietrzak

Dolnośląski Wojewódzki Ekspert ds. Informacji o Narkotykach i Narkomanii

E-mail: slawomir.pietrzak@dolnyslask.pl

s.pietrzak@pozytywnaprofilaktyka.org

Tel.: +48 690 366 244